

final Elizei, drept cea mai indicată; Eliza nu regretă la modul melancolic pe Higgins, ci îl înfruntă și-l domină, expresia îndurerării ei raportându-se la propria ei devenire („ascensiune” pe planul social, decădere pe planul uman) și nu la raporturile ei cu Higgins.

Tot insuficient lucrat ne-a apărut și Doolittle, căruia Sandu Sticlaru i-a reținut și colorat (prea „cetățean turmentat”, însă!) simplitatea, nu însă și agerimea spiritului, aceasta de multe ori cedind locul unui umor voit gros, voit de efect.

În schimb, Lili Popovici (d-na Pearce) a sintetizat în mască și gesturi, o excelentă compoziție, ilustrând severul și specificul apostol al principiilor puritane engleze, dublat de manierele convenționale. Din restul interpreților ne-au impresionat plăcut suculentele apariții ale Sandei Băncilă (Clara) și Dorin Moga (Freddy), dar n-am subscris deloc la interpretarea dată de Petru Popa, colonelului Pickering, per-

sonaj pe care actorul l-a văduvit tocmai de căldura și omenia pe care chiar și postfața piesei o subliniază. Omul acesta a ajutat și înțelege pe Eliza cel mai mult; el este față de ea dezinteresat, pornit s-o formeze. Închizându-l în carapacea unor atitudini uscate, țepene, interpretul a dovedit, deopotrivă cu regia, o înțelegere greșită a așa-zisei politeti reci, britanice.

Corect, pe linia indicațiilor textului, decorul tinărului scenograf Ipser n-a „jucat” totuși. A fost lipsit de forță sugestivă, greoi, inexpressiv.

Cu toate rezervele semnalate, spectacolul *Pygmalion* de pe scena Teatrului Armatei rămâne un spectacol meritoriu, care dovedește că promovarea tinerilor pe scenă nu este o îndrăzneală „riscantă”. E un spectacol care ne îndrituiește să salutăm, ca vrednică de continuat, inițiativa în acest sens a Teatrului Armatei.

Emil Riman

DIFICULTĂȚILE DRAMATIZĂRII RESIMȚITE ÎN SPECTACOL

Teatrul Evreiesc de Stat din București: *Sender Blank*—dramatizare de Iacob Rotbaum

Premiera: 2 octombrie 1959. Regia: Mauriciu Seckler. Decoruri și costume: Adina Reich și Dan Nemțeanu. Distribuția: Mano Rippel (*Sender Blank*); Lili Elinovschi (Miriam, a doua soție); Willy Rieber (Marcus, fiul lui de la a doua soție); Willy Becker (Haim, fiul de la prima soție); Sedū Glück (Sonia, soția lui Haim); Sonia Gurman (Reveka Zeml, fiica lui Sender de la prima soție); Samuel Fischler (Osip Zeml, soțul Revekăi); Sevilla Pastor (Mătușa Dobriș, sora lui Sender); Benno Poppliker (Doctor Kluger); Abrașa Goldiner (Froike); Ruth Schneckner (Zelde, servitoare); Liuba Maiden (Clara, o croitoreasă); Iulian Schwartz (Reb Ziamke Ghingold); Heni Lewis-Rieber (Lizocica, fiica lui); Isac Cassvan (Meier Zilberman, epitrop); Elias Bercovici (Zalman Perlmutter); Moise Bălan (Reb Kalman, epitropul asociației de înmormântări); Doly Schreiber (Reful); Tony Segall (Soția epitropului).

Într-un articol despre teatrul lui Șulem Aleichem, semnalăm — tot aici — însușirile dramaturgice ale prozei marelui povestitor evreu. Ar părea, deci, că nu e nimic mai ușor decât să dramatizezi această proză. Lucrurile nu stau însă așa, căci ai de constrâns în limitele timpului scenic și ale legilor celor trei pereți, un întreg univers, în special unul psihologic. Dacă, în asemenea condiții, reușita unei dramatizări din Șulem Aleichem este un merit al celui care a realizat-o, meritul de bază rămâne, desigur, al materialului dramatizat. Totuși — și nu e un paradox — nu e în primul rând meritul calităților dramaturgice ale acestui material, ci al celor umane — al acelei vaste orgi de viață care este buna proză șulem-aleichemeană.

Romanul *Sender Blank și șleahta lui* (acesta e titlul complet) nu are însă maturitatea artistică și pecetea bine cristali-

zată a artei marelui prozator: opera ține de începuturile scriitorului, romanul poartă data 1887, iar Șulem Aleichem, la această dată, era în vîrstă de 28 de ani; el avea să dea, abia în următorii treizeci de ani, cele mai de seamă lucrări ale sale.

O altă cauză a caracterului încă nu desăvîrșit al romanului poate consta în faptul că, paralel cu tendința demascării parvenitismului și a putregaiului moral din lumea burgheză evreiască, Șulem Aleichem, propunîndu-și să satirizeze și literatura siropos-melodramatică și confecționat-senzațională a diversilor „scriitori” la modă (ca Șumer, de pildă), s-a trezit că, scriind *Sender Blank* „à la manière de...”, și-a construit — se poate zice — el însuși romanul. *Sender Blank* și șleahta lui nu freacă de acea bogăție de caractere care trăiește, gîndesc, simt și acționează adînc și multilateral, nemîi locit.

Poate că la acest caracter, oarecum construit, al romanului, contribuie și faptul că, pe cînd în cele mai valoroase povestiri și romane, Șulem Aleichem a realizat calitățile dramaturgice, în cadrul desfășurării *nemijlocite* a lucrurilor (deși, se știe cu cită migală a obținut magistrala simplitate a acestui „nemijlocit”), în romanul *Sender Blank*, el a urmărit parca o construcție *dramaturgică*, reducînd structura oamenilor și desfășurarea vieții la strictul necesar unor *personaje* și unei *acțiuni* scenice. (De altfel, sub diversele titluri de capitole, el scrie, de pildă: „cortina se ridică și începe comedia”. Sau: „aici începe adevărata acțiune și actorii își pot arăta întregul lor meșteșug”. Sau: actul întâi, actul doi etc.)

Totuși, în ciuda acestor „ajustări” și reduceri, în puținele (110) pagini, conflictul central al romanului este de multe ori înecat în stufozități, rezonerii și situații secundare care, dacă nu derutează, în orice caz pot distra de la ceea ce este sau trebuie să fie esențial, și în conflict și în mesaj.

Cunoaștem dramatizările lui Benno Poppiker după ciclul de povestiri *Tevie lăptarul* și după romanul *Stele răătăitoare*, dramatizări pe care Teatrul Evreiesc de Stat le-a reluat și în stagiunea aceasta, în cîntea centenarului Șulem Aleichem. Deși Benno Poppiker s-a servit și de materialul altor opere ale lui Șulem Aleichem, lucrurile în dramatizările sale se desfășoară convergent spre conflictul unic și spre mesajul limpede din opera de bază, pîrînd și amprenta specifică a lui Șulem Aleichem, adică a risului printre genele ușor umezite de duiosie pentru figurile pozitive, și a revoltei împotriva ticăloșilor și ticăloșiilor. Chiar situațiile cîteodată grotești nu ne trag la burlesc. Se păstrează tot timpul minunatul bun simț și bun gust șulem-aleichemean.

Punînd în scenă *Sender Blank*, Teatrul Evreiesc de Stat a făcut două lucruri bune în același timp:

1. A adăugat încă o piesă după Șulem Aleichem în repertoriul lui (cu premiera în cîntea centenarului);

2. A îndreptat direcția de scenă a spectacolului, artistului emerit Mauriciu Seckler, care este și un regizor de mîna întâi.

Desigur că autorul dramatizării (Iacob Rotbaum, valorosul om de teatru polonez, dramaturg și excelent regizor, cunoscut nouă din neuitatul spectacol *Un vis goldfadenean*, pe care l-a regizat) avea de

luptat, la dramatizarea lui *Sender Blank*, cu lipsurile din roman și, am zice, cu prisosurile străine de stilul lui Șulem Aleichem, aflate în text. E deci un rezultat remarcabil pentru Iacob Rotbaum că:

a strîns la un loc materialul strict necesar conflictului unic (demascarea și biciuirea lăcomiei și grosolăniei personajului titular — Sender — și înfățișarea fătărniceii și a lipsei de scrupule a „șleahței sale”, adică propria familie și familia mai largă — „gospodarii frumoși” — adică bogătași, conducători ai treburilor publice-evreiești, precum și filantropi „binefăcători” din tirgușor);

a obținut totuși extracții de parfum Șulem Aleichem. (Este adevărat că la această reușită a contribuit și „Șulem Aleichem însuși, confirmînd zicala evreiască parafrazată: „cînd un sărac se îmbogățește și un bogat sărăcește, tot nu se potrivește”, în sensul că un Șulem Aleichem încă insuficient realizat — cum e în *Sender Blank* — tot are de unde oferi material pentru un spectacol la care te amuzi copios pe seama gîndăcării ce mișună și se agită sub focarul de lumină în care a prins-o ochiul lui Șulem Aleichem);

n-a ținut seamă de ordinea în care se desfășoară lucrurile în roman; faptul e util, căci în acest chip a realizat o anumită ordine care ajută la desfășurarea ascendentă a acțiunii.

Dar, oare a făcut un lucru la fel de bun — și de just — imprimînd un iz de farsă comediei? Comediei *satirice*!

În orice caz, chiar și un regizor de talia lui Mauriciu Seckler a avut o sarcină grea, urmînd să învingă slăbiciunile pe care avusese să le învingă Iacob Rotbaum dramatizînd romanul, dar și pe cele ale caracterului de farsă, cu tendința spre burlesc, ale dramatizării.

A depășit Seckler aceste dificultăți? În cea mai mare măsură, da. Acolo unde nu i-a putut reuși, spectacolul se resimte în forța sa satiric-demascatoare, în virulența pe care ar fi trebuit s-o aibă. Unele situații și personaje nu pot fi luate în serios — în serios, cum trebuie și pot fi luate chiar într-o comedie. Poate din această cauză, adică din cauza luptei pe care Mauriciu Seckler a avut s-o dea spre a armoniza momentele de adevărat omenesc cu cele de farsă, el n-a fost pus în situația de a putea realiza, în *Sender Blank*, un spectacol unitar. Direcția de scenă și-a acceptat două stiluri, în cadrul unuia și aceluiași spectacol. Ca să nu dăm decît un exemplu din multele ce pot fi date: *Sender Blank* (în valoroasa interpretare a lui Mano Rippeș) a fost un personaj perfect realist, în timp ce Osip, gi-

nerile lui Sender, a fost o apariție parcă evadată dintr-un teatru de marionete.

Că era perfect în mîna direcției de scenă să realizeze această unitate (noi neîngorînd deosebirea de structură dintre aceste două personaje), ne-o dovedește faptul că Mauriciu Seckler, nelucrînd numai cu interpreți de talia artistei emerite Sevilla Pastor și a unor actori încercați cum sînt Mano Rippel sau S. Fischler, interpretul lui Osip (a cărui creație în tatăl Annei Frank nu poate fi ușor uitată), a obținut o frumoasă apariție, cu tînărul actor W. Becker în Haim Blank. De altfel, unul din meritele lui Mauriciu Seckler este că în *Sender Blank* a apelat la mulți actori tineri. Păcat că, la unii din ei, mîna sa, atît de sigură în general, n-a fost fermă. Ca, de pildă, la Ruth Schneckner (foarte bună în piesa *Serbarea lămpioanelor*). În același rol, în aceeași seară, ea a fost — în *Sender Blank* — ba realista parteneră a servitorului Froike (în buna interpretare a lui Abrașa Goldiner) —, ba o molièrescă Toinette — însă o subreț Toinette cu fandoseli extramolièresști. Trebuie să pomenim în această direcție pînă și de o personalitate artistică de talia Sevillei Pastor, care — interpretînd-o admirabil pe matusa Dobriș, desigur sub ochiul expert al lui Mauriciu Seckler — a avut — în cadrul apariției sale — unele (e drept, puține) distonanțe, „cîrlige“, tot pe linia burlescă. (Și să nu uităm că numai cu cîteva seri mai înainte, în *Opinia publică* — regia Franz Auerbach — ea a știut să înfrîngă, tot timpul, dorința unui anumit spectator de a o trage spre „galerie“. Știm: mama din această piesă e altceva. Dar *anumitul* spectator este același!) În același spirit au evoluat pe scenă și celelalte personaje: unele perfect realiste, altele cochetînd cu manierismul și grotescul. Decorurile și

costumele semnate de Adina Reich și Dan Nemțeanu — care ne-au obișnuit cu admirabile, bine gîndite, realizări — au fost în ton cu lipsa de unitate în stil a întregului spectacol. Mai mult, ei n-au fost de acord nici cu ei înșiși, în sensul că decorurile erau excesiv stilizate, o parte din costume grotești, iar mobilierul și restul costumelor perfect realiste.

Abstracție făcînd de aceste obiecții — și altele ce s-ar putea face pe aceeași linie (obiecții de care n-am vrea totuși să se facă abstracție) — Șulem Aleichem, Iacob Rotbaum, Mauriciu Seckler — ca și interpretarea, de la Sevilla Pastor, Benno Poppliker, Manno Rippel ș.a. și pînă la cei tineri, ca Willy Becker ș.a. — oferă cu *Sender Blank* un spectacol copios-amuzant, cu care Teatrul Evreiesc de Stat din București își adaugă încă o tresă la contribuția sa în sărbătorirea centenarului Șulem Aleichem.

Nu socotim deloc de prisos să subliniem că, în cinstea acestei sărbătoriri, Teatrul Evreiesc de Stat din București a organizat o festivitate, care — după un amplu și substanțial referat despre Șulem Aleichem, ținut de secretarul literar al teatrului, Israel Bercovici — a cuprins cîteva reușite momente șulem-aleichemiene, în interpretarea actorilor teatrului.

La fel, nu socotim de prisos să amintim că în anul Șulem Aleichem — care se apropie de sfîrșit și în care Consiliul Mondial al Păcii l-a sărbătorit pe marele scriitor de limbă idiș — s-a organizat și sub auspiciile Uniunii Scriitorilor din R.P.R., o festivitate la care au luat cuvîntul scriitorii Demostene Botez și Eusebiu Camilar și au citit în traducere din opera lui Șulem Aleichem, artiștii poporului C. Antoniu, Vasiliu-Birlic și Jules Cazaban.

Ury Benador

TINEREȚEA VÎRSTEI ȘI MATURITATEA SPECTACOLULUI

Teatrul de Stat „Mihail Eminescu“ din Botoșani: *Ediție specială* de Mariana Pîrvulescu

Premiera: 23 August 1959. Regia: Radu Miron. Distribuția: Margareta Pogonat (Ileana); Corneliu Revent (Doru); Nae Floca (Ghiță); Ștefan Păduraru (Sandu); Sergiu Tudose (Ion); Stelian Preda (Andrei); Andrei Prajovschi (Neculai); George Podhorschi (Moș Aron); Ilarie Cîrăchianu (Horia); Nicolae Leonte (Textilistul); Romel Stănciugel (Utecistul); Aurel Ionescu (Buzatu).

La Botoșani, pe scena unui teatru a cărui frumusețe arhitecturală continuă să stîrnească entuziasme aprecieri, a debutat un nou dramaturg cu o piesă inspirată dintr-o experiență directă de viață. E vorba de drama *Ediție specială* a ziaristei

Mariana Pîrvulescu. Despre autenticitatea faptelor relatate în *Ediție specială* — care descoperă evident, în autor, pe martorul ocular al acelor dramatice evenimente — s-a discutat suficient, atît în cronica spectacolului de la Teatrul Tineretului, cît și